

O tečce, která není

(pro studenty ke zkoušce z Lidských práv a soudnictví)

Říká se, že psaní právních textů není detektivka a pachatel by měl být odhalen hned v úvodu. Nebudu tedy otálet a rovnou prozradím pointu následujícího textu. Je jím sdělení, že za slovem **viz** se nepíše tečka. Následující text je o této tečce, která není. Je to tedy vlastně text o ničem.

Mám ale v záloze ještě několik dalších postřehů. Jejich společným jmenovatelem je to, že jde o chyby, které studenti často dělají při psaní právních textů. Mým osobním favoritem je slovo *viz*. A právě zde, v předchozí větě, je krásně vidět, proč je jeho psaní s tečkou stále tolik populární – Word totiž tuto verzi nepodtrhne jako chybnou, neboť pokud *viz* stojí na konci věty, pak za ním tečka následuje. Je to ale tečka ukončující větu.

Wordovský korektor poněkud upozadil důležitost některých školních znalostí. Dnes už málokdo napíše slovo **výjimečně** v nesprávné podobě vyjímečně. Posledně napsané slovo totiž wordovský korektor ihned odhalí. Podobně přestává být důležité umět dokonale odříkat vyjmenovaná slova – Word vám je připomene sám.

Zde tedy nabízím na stříbrném podnose několik typických chyb, které se stále dokola opakují v právních textech (a nemusí to být zdaleka jen texty studentské, některé tyto chyby se vyskytují i v textech rozhodnutí vrcholných soudů):

Obrovsky rozšířené je slovo *standartní*. Ono není samo o sobě špatně (proto je ostatně Word nepodtrhne), míří nicméně k prezidentské standartě. Pisatel však obvykle zamýšlí sdělit, že je něco obvyklé, tedy **standardní**.

Stejně záludné je slovo **vyplývat** (nějaký závěr z něčeho). Nesprávnou podobu *vyplívat* Word nepodtrhne, protože není úplně vyloučená. Pojednává však o plení plevelu na zahrádce, což není až tak časté téma v právních textech.

A do třetice největších záludností slovo **protežovat** (ve smyslu někoho upřednostňovat, ochraňovat). Vychází ze slova protekce či francouzského protégé a nepíše se tam tedy *ě*. Slovo *protěžovat* však existuje také – pokud hovoříme o tom, že je něco těžké, např. batoh se nám může na zádech po dlouhé cestě *protěžovat*.

Za samostatnou pozornost stojí rozlišování slov *statut* a *status*. **Statut** je předpis – často ve spojení jako *statut* města, *statut* svěrenského fondu. Možná si také ještě z českých právních dějin vzpomeneme na *Statuta* Konrádova. Naproti tomu **status** je osobní stav, tedy např. *status* studenta, společenský *status*. Státní občanství je také někdy nazýváno jako *status*.

Velmi rozšířeným nešvarem je chybné napsání *měkkého i* ve shodě podmětu s přísudkem ve větách, kde je podmět slovo soudu. Správně: **soudy rozhodovaly**.

Jednotlivé stupně dokonání trestného činu se označují jako **stadium**, nikoliv *stádium*.

Nevyplněná směnka je **blankosměnka**, nikoliv *bianco* směnka.

Předčasné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody se nazývá **podmíněné** propuštění, nikoliv *podmínečné* propuštění.

Pokud je smlouva ve skutečnosti podepsána později, než je v ní uvedeno, pak jde o **antedatovanou** smlouvu, nikoliv *antidatovanou*.

Jednotlivé body či tématy můžeme **vytyčit** (odvozeno od slova tyč), nikoliv *vytýčit*.

Vrcholné soudy, na které se obracíme, se nazývají **Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud** a **Ústavní soud**. Nikoliv tedy *Nejvyšší soud České republiky* či *Nejvyšší soud v Brně* apod.

Když nevíme přesný počet, pak můžeme říct, že jde **řádově** o jednotky, desítky, stovky ... atd. Můžeme to i upřesnit, např. tak, že jde řádově o nižší desítky tisíc. Špatně je však říct, že jde řádově o 20 až 30 tisíc.

Osobní údaje jsou správně nazývány **nacionále**. Rozšířené slovo *iniciály* označuje jen první písmena jména a příjmení. Obvykle má však pisatel na mysli veškeré osobní údaje, a přesto tyto nesprávně označuje jako *iniciály*.

Odměna se **uděluje**, trest se **ukládá**. Sousedství *udělit trest* tedy v právním textu není správné.

Podobně není správné děkovat v textu za něco nešťastného. Neříká se tedy „*Díky nepozornosti za volantem, došlo k nehodě.*“, nýbrž „**Kvůli** nepozornosti za volantem, došlo k nehodě.“

Některým obrátům pro fajnšmekry je lépe se úplně vyhnout. Tak např. používání přechodníků. Správně by měly reflektovat osobu, ke které se vztahují: **používaje** (muž), **používajíc** (žena), **používajíce** (plurál).

Čemu se naproti tomu vyhnout nelze, je používání zájmena **svůj**. To totiž použito být musí, vztahuje-li se k podmětu ve větě. Záleží tedy na tom, co vlastně zamýšlíme sdělit: „Byl tam s *jeho* ženou.“ versus „Byl tam se *svojí* ženou.“ Mravnější varianta je ta posléze uvedená.

Končím tedy lapidárním vysvětlením, proč se slovo **viz** nepíše s tečkou. Slovo *viz* je totiž rozkazovací tvar slovesa vidět ve druhé osobě singuláru. Na rozdíl od zkratky **srov.**, slovo *viz* je celým slovem. Stejně mi ale zůstává utajeno, proč se to *viz* v singuláru tolik používá, když se přitom pisatel ve zbytku svého textu na své čtenáře obvykle obrací v plurálu. Proč se vlastně nepíše **vizte**? Tak tedy *viz* nebo *vizte* výše uvedený text. A hodně štěstí u zkoušky i v praxi :-)

Pavel Kandalec